

dem administrere; thi den Modstand, man gør her, vil kun være kortvarig.

Jeg ønsker til Slutning blot at gøre en Bemærkning om, hvad der er naaet i disse fem Aar, i hvilke man har arbejdet paa at organisere Husmændene. For det første er der, som jeg før bemærkede, samlet en 20,000 selvbevidste, standsbevidste Husmænd i deres Organisation. Gennem de tidligere Smaabevillinger paa 8,000 Kr. og 6,300 Kr. og gennem det Forslag, der nu vil blive gennemført — jeg gaar ud fra, at Regeringens Forslag vil blive gennemført —, have Husmandsforeningerne faaet Statsanerkendelse som landøkonomiske Foreninger og den Anseelse, som knytter sig dertil. Der vil kun blive en kort Mellempæriode, i hvilken de ikke have fuld Raadighed over Husmandsbevillingerne; den ville de snart erhverve sig, og da ville Husmandsorganisationerne staa fri, selvstændige og stærke, som de mest indflydelsesrige Organisationer i Danmark. Husmændene have i Løbet af disse fem Aar skabt sig en Presse baade paa Øerne og i Jylland, paa Øerne „Husmanden“ og i Jylland „Husmandshjemmet“. Disse Blade ere Medlemsblade for de organiserede Husmænd, og derigennem have de en stor højnende kulturel Betydning for Husmændene og samle dem tillige til en Magt i vort Samfund.

Saa have Husmandsforeningerne dannet Udstykningsforeninger, gennem hvilke de gøre et stort og lykkebringende økonomisk Arbejde. I Tider som de nuværende med stigende Jordpriser er der en stor Fare for, at store Gaarde skulle blive udstykkede til Husmandsbrug paa saadanne Vilkaar, at de Folk, som faa Husmandsbrug til Købs, meget vanskeligt ville kunne klare sig, saa snart Konjunkturerne af en eller anden Grund maatte blive tilbagegaaende. Gennem Udstykningsforeningerne sælges Husmandsbrug paa saadanne Vilkaar til Husmændene, at der uddeles Bonus til dem bagefter, saa at de, der have købt de udstykkede Lodder, ikke komme til at give mere tilsammen, end hvad Ejendommen var værd som samlet Ejendom. Paa denne Maade modarbejder man det Onde, at de for Øjeblikket stigende Jordpriser, sammen med den stærke Udstykning, skulde medføre Ruin for Husmændene under vigende Konjunkturer.

Husmandsstanden har nu vundet sig Plads i dansk Litteratur, hvilket er en Ting af ikke ringe Betydning. Det har noget at sige, at man nu i det danske Folk har Øjet opladt for Husmændene,

for deres Kaar og deres Betydning. Det er ganske karakteristisk i den Henseende at iagttage, at de Forfattere, der for godt et Aarhundrede siden saa stærkt ivrede for de store Landboreformer, havde udelukkende Gaardmændene for Øje. Husmænd og Landarbejdere eksisterede slet ikke for de Mennesker. De saa dem ikke, de vidste ligesom slet ikke, at de vare til. Det gjaldt blot om at skabe Reforme for Gaardmændene og se at skaffe disse taalelige Vilkaar. Nu et Aarhundrede efter staa vi dog saaledes, at vi se baade Husmænd og Landarbejdere, og nu arbejdes der fra mange Sider paa at forbedre disses Kaar og gennem deres Organisationer arbejde de selv derfor, hvilket har den største Betydning.

Husmændene have lige faaet dannet deres Hypotekforening, gennem hvilken de paa selvstændig Maade ordne deres Kreditforhold. Husmandsskolen har allerede virket et Par Aar paa „Kærehave“, og der er ved at rejse sig en ny Husmandsskole i Jylland. Og en Ting, der ligesom det, at Litteraturen nu har Plads for Husmænd, har sin store kulturelle Betydning, er det, at der nede ved „Kærehave“ er rejst en Sten til Hædersminde over den første Husmandsagitor, Peder Hansen Lundby. Det er et Udslag af Standsbevidsthed og Selvfølelse mellem Husmændene, som varslar godt for den Bevægelse, som nu er rejst, at de have haft Øjet opladt for Betydningen af at rejse et saadant Mindesmærke.

Jeg tror, at den Tid vil komme, og at den vil komme snart, hvor Landboforeningerne selv ville bede sig fritagne for den Rivalisering, der nu gennem en uheldig Lovgivningsbestemmelse skabes mellem Husmandsforeningerne og Landboforeningerne. Paa Øerne vil Forholdet jo allerede straks blive det, at Landboforeningernes Repræsentanter ville være i Mindretal i de Fællesudvalg, som vælges af Husmænd og Landboforeningsmedlemmer i Forening, og det vil ikke vare ret mange Tider, maaske ikke en Gang Aar, før det samme vil være Tilfældet i Jylland. Det vil ikke være nogen rar Stilling for Landboforeningernes Repræsentanter at sidde som Mindretal i disse Fællesudvalg hele Landet over, og det er skadeligt for Landboforeningerne, at denne stærke Rivalisering er skabt. Jeg tror, det havde været bedre, om man havde ydet Husmændene en kraftig Støtte ved straks at overlade dem Administrationen af Husmandsbevillingerne, saa meget mere, som jeg tror, at det at hjælpe disse halv-